

ÚROVEŇ TEORETICKÝCH VEDOMOSTÍ ŽIAKOV 9.ROČNÍKOV ZŠ V BANSKOBYSSTRICKOM REGIÓNE Z TELESNEJ VÝCHOVY A ŠPORTU

THE LEVEL OF THEORETICAL KNOWLEDGE OF PUPILS FROM 9.CLASSROOMS IN REGION OF BANSKÁ BYSTRICA FROM PHYSICAL EDUCATION AND SPORT

P. Bartík¹, P. Mesiarik²

¹Univerzita Mateja Bela Banská Bystrica, fakulta humanitných vied, katedra telesnej výchovy a športu

²Univerzita Mateja Bela Banská Bystrica, fakulta humanitných vied, katedra telesnej výchovy a športu (externý doktorand)

ABSTRACT

The authors in their article solved the problems of level of theoretical knowledge from Physical education and Sport. The research sample was consisted from 1040 pupils of 9.classrooms from 25 basic schools in region of Banská Bystrica. The main research method was educational test. Scientific papers presents the partial results of research activities during the solution of grant VEGA 1/4505/07 „The attitudes of pupils at basic schools in region of Central Slovakia to Physical Education and Sport and level of their theoretical knowledge from Physical Education and Sport according to educational standard.“ The authors found out that only 57,30% of pupils were successfull in educational test. In comparison of boys and girls the authors found out that 61,82% girls were successfull in educational test and only 52,86% boys. The authors also found out that 58,53% of pupils from towns were successfull in educational test and only 54,53% of pupils from willages.

Keywords: coordination abilities, norms of coordination performance, talented sportsmen

SÚHRN

Autori vedeckej štúdie riešili problém teoretických vedomostí žiakov z telesnej výchovy a športu. Výskumnú vzorku tvorilo 1040 žiakov 9.ročníkov z 25 základných škôl banskobystrického regiónu. Hlavnou výskumnou mródou bola metóda vedomostného testu.Vedecká štúdia prezentuje čiastkové výsledky výskumu v rámci riešenia výskumnej úlohy VEGA 1/4505/07 „Postoje žiakov 4. a 9. ročníkov ZŠ v regióne stredného Slovenska k telesnej výchove a úroveň ich teoretických vedomostí z telesnej výchovy v intenciách vzdelávacieho štandardu.“ Na základe vyhodnotenia testov autori zistili, že vzdelávací štandard z telesnej výchovy splnilo len 57,30% respondentov. Pri porovnaní úspešnosti žiakov podľa pohlavia bolo zistené, že 61,82% dievčat vzdelávací štandard splnilo, kým u chlapcov to bolo len 52,86%. Porovnaním mestských a vidieckych základných škôl autori zistili, že 58,53% žiakov mestských základných škôl a 54,53% žiakov vidieckych základných škôl splnilo vzdelávací štandard z telesnej výchovy a športu.

Kľúčové slová: žiaci, vedomosti, telesná výchova, šport

Úvod

Problematikou skúmania postojov, vedomostí, názorov u žiakov z telesnej výchovy sa zaoberali v banskobystrickom regióne Görner – Starší (2001); Novotná – Vladovičová (2006); Bartík (2007); Bartík – Mesiarik (2009) a ďalší. V otázke vedomostí z teoretických základov školskej telesnej výchovy u žiakov 6. ročníkov ZŠ výskumom zistili Görner - Starší (2001) vo vybraných ZŠ Stredoslovenského kraja výborné, alebo aspoň dobré výsledky. Príčinu dobrých vedomostí videli

v práci učiteľov TV a stále narastajúcej popularite športu sprostredkovanú najmä televíziou

Pri porovnaní výsledkov vedomostného testu z teoretických základov telesnej výchovy medzi žiakmi 6. ročníkov vybraných ZŠ z miest Stredoslovenského kraja a vybraných ZŠ z dedín Stredoslovenského kraja zistili lepšie výsledky u respondentov z miest oproti dedinám v pomere známkov výborne ku známkam dobre.

Pri porovnaní celkových výsledkov vedomostného testu z teoretických základov

telesnej výchovy a športu u žiakov 8. ročníkov vybraných ZŠ z miest Stredoslovenského kraja výskum nepreukázal podstatné rozdiely medzi žiakmi z mestských a dedinských základných škôl.

Príbuznou tematikou sa zaoberal aj Belej (2001), ktorý zameral svoje výskumy do oblasti experimentálneho zvýšenia týždenného počtu hodín z dvoch na tri a štyri hodiny telesnej výchovy týždenne. Vo svojich výskumných prácach uvádza, že pri ročnom experimente na ZŠ (5. až 8. ročník ZŠ, chlapci a dievčatá, $n = 465$) došlo v experimentálnych súboroch pri súbežnom osvojovaní pojmov, vedomostí, zručností a schopností k ročnému prírastku všeobecných vedomostí z telesnej výchovy pri štyroch hodinách výučby o 16,7%, pri troch hodinách o 13,3%. V kontrolnom súbore, kde sa učilo tradične, bez akéhokoľvek zásahu, bol prírastok iba 2,8%. Teoretické vedomosti žiakov na 1. stupni ZŠ z telesnej výchovy podľa obsahového štandardu zisťovala Novotná - Vladovičová (2006) na vybraných základných školách v Banskej Bystrici, v Čadci a jej okolí, v Tornali a jej okolí. Ich výsledky poukazujú na veľmi nízku úroveň teoretického vzdelania žiakov štvrtých ročníkov vo vybraných školách daného regiónu Slovenska. Výkonový štandard nespĺnilo až 86,41% žiakov. Autorky sa vo svojich záveroch domnievajú, že príčinou tohto stavu môže byť nedostatočná pozornosť zo strany učiteľov venovaná teoretickému vzdelávaniu žiakov z telesnej výchovy na školách, alebo neprimeraná formulácia niektorých položiek vedomostného testu.

Úroveň plnenia vzdelávacích štandardov z telesnej výchovy na 1. stupni ZŠ na vybraných školách v Banskej Bystrici zisťoval aj Bartík (2007). Výskum realizoval na šiestich základných školách v štvrtých ročníkoch. Vzdelávací štandard z telesnej výchovy splnilo iba 22,94% žiakov. Chlapci dosiahli lepšie výsledky ako dievčatá, keď vzdelávací štandard splnilo 31,17% chlapcov a iba 16,13% dievčat.

Najmä výskumy v posledných rokoch, ktorými sa monitorovala na základných školách úroveň teoretických vedomostí zo školskej telesnej výchovy a športu v intenciách vzdelávacích štandardov naznačujú, že medzi jednotlivými základnými školami sú dosť veľké kvalitatívne rozdiely. Posledné výskumy Bartíka (2007) a Vladovičovej – Novotnej (2005) či už na 1. stupni ZŠ, alebo na 2. stupni ZŠ jasne hovoria o veľmi slabých výsledkoch, ktoré žiaci dosahujú v oblasti teoretických vedomostí z telesnej výchovy a športu.

Cieľ výskumu

Cieľom nášho výskumu bolo zistiť u žiakov a žiačok deviatych ročníkov vybraných mestských a vidieckych základných škôl banskobystričského regiónu úroveň ich teoretických vedomostí zo

školskej telesnej výchovy a športu v intenciách vzdelávacích štandardov.

Hypotézy:

H 1: Menej ako 50% žiakov deviatych ročníkov splní vzdelávací štandard zo školskej telesnej výchovy a športu.

H 2: Dievčatá dosiahnu lepšie výsledky vo vedomostnom teste zo školskej telesnej výchovy a športu ako chlapci.

H 3: Žiaci mestských základných škôl dosiahnu lepšie výsledky vo vedomostnom teste zo školskej telesnej výchovy a športu ako žiaci vidieckych základných škôl.

Metodika

V našom výskume sme ako hlavnú výskumnú metódu na získanie faktografického materiálu použili vedomostný test podľa Mikuša - Bebčákovskej et. al. (2004), ktorý je určený pre žiakov 9.ročníka základných škôl. Vedomostný test je širšie koncipovaný, obsahuje otázky zo všetkých tematických celkov – všeobecné poznatky, atletika, gymnastika, športové hry, lyžovanie, plávanie, cvičenia v prírode a úpoly. Obsahuje spolu 40 tematických okruhov (komplexných otázok), v ktorých je spolu 172 jednotlivých otázok. Žiak mohol teda získať pri plnom počte bodov maximálne 172 bodov.

Vedomostný test samotní autori charakterizujú ako výstupný (je určený predovšetkým žiakom 9. ročníkov ZŠ) a je objektívne skórovateľný. Uplatňuje sa v ňom tzv. binárne skórovanie, to znamená, že žiak za každú správnu odpoveď získa 1 bod a 0 bodov za nesprávnu a vynechanú odpoveď.

Žiak splnil štandard, ak vo vedomostnom teste (alebo jeho časti) získal:

- a.) minimálny (základný štandard) - 50 % možných bodov, t.j. 86 až 103 bodov
- b.) priemerný štandard - 60 % možných bodov, t.j. 104 až 119 bodov
- c.) nadpriemerný štandard - 70 % možných bodov, t.j. 120 až 172 bodov

Žiak nespĺnil minimálny (základný) štandard - ak nedosiahol 50 % možných bodov, t.j. ak dosiahol 0 až 85 bodov.

Vo výskume sme taktiež použili metódu rozhovoru s učiteľmi a žiakmi. Na spracovanie získaného faktografického materiálu sme použili základné logické metódy ako je analýza, syntéza, indukcia, dedukcia a základné metódy matematickej štatistiky.

Charakteristika skúmaného súboru:

Výskumu sa zúčastnilo 730 respondentov 13 vybraných mestských základných škôl a 310 respondentov 12 vybraných vidieckych základných

škôl banskobystrického regiónu. Celkove sa výskumu zúčastnilo 1040 respondentov. Z toho bolo 524 chlapcov a 516 dievčat.

Výsledky a diskusia

Ukazovateľom úrovne teoretických vedomostí z telesnej výchovy a športu bol vedomostný test, ktorý vyplnilo spolu 1.040 žiakov a žiačok 9. ročníka vybraných mestských a vidieckych základných škôl banskobystrického regiónu. Za úspešného vo vedomostnom teste sme považovali toho respondenta, ktorý dosiahol minimálny bodový zisk 86 bodov. Táto bodová hodnota bola požadovaným kritériom na splnenie minimálneho (základného) vzdelávacieho štandardu z telesnej výchovy. Úroveň vedomostí respondentov v intenciách vzdelávacieho štandardu uvádzame v tabuľke 1.

Vzdelávací štandard z telesnej výchovy	Mesto			Vidiek			Mesto a vidiek
	Chlapci	Dievčatá	Chlapci a dievčatá	Chlapci	Dievčatá	Chlapci a dievčatá	Chlapci a dievčatá
Splnili	205 (54,09 %)	221 (62,96 %)	426 (58,35 %)	72 (49,66 %)	98 (59,39 %)	170 (54,84 %)	596 (57,30 %)
Nesplnili	174 (45,91 %)	130 (37,04 %)	304 (41,65 %)	73 (50,34 %)	67 (40,61 %)	140 (45,16 %)	444 (42,70 %)
Spolu	379	351	730	145	165	310	1.040

Tabuľka 1 Úroveň vedomostí žiakov z telesnej výchovy a športu v intenciách vzdelávacieho štandardu
Table 1 The level of knowledge of pupils from Physical education and Sport according to educational standard

Z celkového počtu 1.040 respondentov našej výskumnej vzorky, ktorí boli žiakmi 9. ročníka na vybraných mestských a vidieckych základných školách v banskobystrickom regiónu, mala viac ako polovica žiakov - 596 respondentov (57,30%) teoretické vedomosti z telesnej výchovy a športu na takej úrovni, aby splnila kritéria vzdelávacieho štandardu. Žiaľ, až 444 žiakov nedisponovalo vedomosťami na požadovanej úrovni a na základe výsledkov výskumu musíme skonštatovať, že celkove 42,70% žiakov vzdelávací štandard nesplnilo. Považujeme to za vysoké percento. Na základe rozhovoru so žiakmi a vyučujúcimi príčiny vidíme v dvoch rovinách. Jednak zo strany vyučujúcich sa teoretickému vzdelávaniu žiakov nevenuje dostatočná pozornosť a taktiež niektoré otázky vo vedomostnom teste boli príliš náročné a neprimerané veku respondentov.

Ako je zrejmé z tabuľky 1, tak 54,09% chlapcov z mestských základných škôl a 49,66% z vidieckych základných škôl splnilo vzdelávací štandard z telesnej výchovy a športu. V priemere celkove 52,86% chlapcov splnilo vzdelávací štandard.

U dievčat sme zistili nasledovné: 62,96% dievčat z mestských základných škôl a 59,39%

z vidieckych základných škôl splnilo vzdelávací štandard z telesnej výchovy a športu. V priemere 61,82% dievčat splnilo vzdelávací štandard.

S poukázaním na výsledky vedomostného testu zo školskej telesnej výchovy a športu v intenciách vzdelávacieho štandardu prezentovaných v tabuľke 1 konštatujeme, že dievčatá na mestských základných školách dosiahli o 8, 87% lepšie výsledky ako chlapci a na vidieckych základných školách dosiahli dievčatá o 9,73% lepšie výsledky ako chlapci.

V celkovom hodnotení vidieckych a mestských základných škôl dosiahli vo vedomostnom teste zo školskej telesnej výchovy a športu v intenciách vzdelávacieho štandardu dievčatá lepšie výsledky o 8,96 % ako chlapci.

Porovnaním mestských a vidieckych základných škôl sme zistili, že 58,53% žiakov

mestských základných škôl a 54,53% žiakov vidieckych základných škôl splnilo vzdelávací štandard z telesnej výchovy a športu. Respondenti z mestských základných škôl mali lepšie teoretické vedomosti ako respondenti z vidieckych základných škôl.

Pri vyhodnocovaní dotazníkov sme sa okrem rozdelenia respondentov na dve skupiny splnil(a) - nesplnil(a) vzdelávací štandard zamerali aj na zistenie kvality plnenia vzdelávacieho štandardu:

Žiaci mohli dosiahnuť pri splnení vzdelávacieho štandardu 3 úrovne kvality:

A - minimálny (základný štandard) - 50 % možných bodov, t.j. 86 až 103 bodov

B - priemerný štandard - 60 % možných bodov, t.j. 104 až 119 bodov

C - nadpriemerný štandard - 70 % možných bodov, t.j. 120 až 172 bodov

Vyhodnotením kvality plnenia vzdelávacieho štandardu sme chceli zistiť, do akej hĺbky ovládajú žiaci 9. ročníkov vybraných základných škôl banskobystrického regiónu učivo, ktoré je obsiahnuté v predložnom vedomostnom teste v intenciách vzdelávacieho štandardu.

Vyhodnocovali sme iba žiakov a žiačky, ktorí splnili vzdelávací štandard a výskumný súbor sa tak zúžil na 596 respondentov. Z toho boli žiaci a žiačky mestských základných škôl v počte 426 (71,47%) a žiaci a žiačky vidieckych základných škôl v počte 170 (28,53%).

Vzdelávací štandard v najnižšej úrovni - minimálny (základný) štandard splnili respondenti (žiaci a žiačky) spoločne na vybraných mestských a vidieckych základných školách až v počte 447 t.j. 75,00 % respondentov. Medzi vidieckymi a mestskými školami neboli zistené podstatné rozdiely, keď respondenti v meste dosiahli plnenie vzdelávacieho štandardu v 74,88 % a respondenti na vidieku 75,29 %.

Vzdelávací štandard v úrovni priemerného štandardu dosiahli respondenti v meste v počte 74 t.j. 17,37% a na vidieku v počte 31 t.j. 18,24%, čo v spoločnom vyhodnotení mesta a vidieka predstavuje hodnotu 17,62%.

Vzdelávací štandard v úrovni nadpriemerného štandardu dosiahli respondenti v meste v počte 33 t.j. 7,75% a na vidieku v počte 11 t.j. 6,47%, čo v spoločnom vyhodnotení mesta a vidieka predstavuje hodnotu 7,38%. Celkove 44 respondentov splnilo vzdelávací štandard v úrovni nadpriemerného štandardu. Uvedené číslo považujeme za veľmi nízke a dokazuje nízku kvalitu vedomostí respondentov.

Závery

Cieľom nášho výskumu bolo zistiť u žiakov a žiačok deviatych ročníkov vybraných mestských a vidieckych základných škôl úroveň ich teoretických vedomostí zo školskej telesnej výchovy a športu v intenciách vzdelávacích štandardov. Môžeme konštatovať, že realizáciou stanovených úloh výskumu sme cieľ splnili.

V prvej hypotéze sme predpokladali, že menej ako 50% žiakov deviatych ročníkov splní vzdelávací štandard z telesnej výchovy a športu. Na základe výsledkov nášho výskumu konštatujeme, že hypotéza sa nepotvrdila. Z 1040 respondentov splnilo vzdelávací štandard 57,30% respondentov.

V druhej hypotéze sme predpokladali, že dievčatá dosiahnu lepšie výsledky vo vedomostnom teste z telesnej výchovy a športu ako chlapci. Na základe výsledkov nášho výskumu konštatujeme, že hypotéza sa potvrdila. Dievčatá deviatych ročníkov skúmaných základných škôl mali lepšie výsledky vo vedomostnom teste z telesnej výchovy a športu ako chlapci.

V tretej hypotéze sme predpokladali, že žiaci z mestských základných škôl dosiahnu lepšie výsledky vo vedomostnom teste z telesnej výchovy a športu ako žiaci z vidieckych základných škôl. Na základe výsledkov nášho výskumu konštatujeme, že hypotéza sa potvrdila. Žiaci deviatych ročníkov skúmaných mestských základných škôl dosiahli vo vedomostnom teste z telesnej výchovy a športu

lepšie výsledky ako žiaci z vidieckych základných škôl.

Pre potreby praxe odporúčame skvalitniť výchovno-vzdelávací proces v školskej telesnej výchove, zavádzať netradičné pohybové a športové aktivity, modernizovať obsah vyučovania, formy a metódy práce. Ako ukázali aj výsledky nášho výskumu, teoretické vedomosti žiakov z telesnej výchovy a športu sú na nízkej kvalitatívnej úrovni.

Jednoznačne je potrebné venovať teoretickému vzdelávaniu žiakov z telesnej výchovy a športu väčšiu pozornosť zo strany učiteľov telesnej výchovy. V rámci platného štátneho vzdelávacieho programu a školských vzdelávacích programoch sú na to vytvorené vhodné podmienky. Odporúčame zaraďovať teoretické vzdelávanie do všetkých tematických celkov a vhodne ich aplikovať v rámci školskej a taktiež mimoškolskej telesnej a športovej výchovy.

Za vážny a mimoriadne aktuálny problém považujeme aj potrebu prehodnotiť jednotlivé otázky vo vedomostnom teste. Niektoré otázky robili žiakom veľké problémy. Dokonca aj niektorým učiteľom. Navrhujeme prehodnotiť otázky a vypracovať a v praxi overiť nový vedomostný test z telesnej a športovej výchovy, ktorý by objektívnejšie odrážal vedomosti žiakov. Považujeme to za potrebné aj v súvislosti so zavedením štátneho vzdelávacieho programu ISCED 2 na 2.stupni základných škôl.

LITERATÚRA

Bartík, P. (2007). Úroveň plnenia vzdelávacích štandardov z telesnej výchovy na 1. stupni ZŠ na vybraných školách v Banskej Bystrici. In *Telovýchovný proces na školách, Recenzovaný zborník vedecko - výskumných prác*. Banská Bystrica: PF UMB, s. 25-45.

Bartík, P. – Mesiarik, P. (2009). Postoje žiakov deviateho ročníka základných škôl v stredoslovenskom regióne k školskej telesnej výchove a športu. In *Tel. Vých. Šport*, 19,2009, 1 s.4-6.

Belej, M. (2001). *Motorické učenie*. Prešov: SVS TVS, FHPV PU, 198 s.

Gorner, K - Starší, J. (2001). *Postoje, vedomosti a názory žiakov II. stupňa ZŠ na telesnú výchovu*. Banská Bystrica: FHV UMB, 162 s.

Mikuš, M. - Bečáková, V. et. al.(2004). *Pokyny na hodnotenie vzdelávacích štandardov z telesnej výchovy na 2. stupni základných škôl*. Bratislava: MŠ SR, 44 s.

Novotná, N. - Vladovičová, N. (2006). Teoretické vedomosti žiakov 4. ročníkov ZŠ z telesnej výchovy podľa obsahového štandardu. In *Acta Universitatis Matthiae Belii, Zborník vedeckovýskumných prác*, č. 10. Banská Bystrica :PF UMB, s. 127 - 133.

Vladovičová, N. - Novotná, N.(2005). Športové záujmy rómskych žiakov 1. stupňa základnej školy. In *Acta Universitatis Matthiae Belii, Zborník vedeckovýskumných prác*, č. 9. Banská Bystrica :PF UMB, s. 173 - 179.

Prof. PaedDr. Pavol Bartík, PhD.
Univerzita Mateja Bela
Fakulta humanitných vied, katedra telesnej výchovy a športu
Tajovského 40
974 11 Banská Bystrica
bartik.pavol@fhv.umb.sk

PaedDr. Peter Mesiarik – externý doktorand
Univerzita Mateja Bela
Fakulta humanitných vied, katedra telesnej výchovy a športu
Tajovského 40
974 11 Banská Bystrica